

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisu

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutuksestaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Jounila-Iloa, P., Rantala, A., Karsikas, E., Koivunen, K., Jarva, E., Oikarinen, A., Koskimäki, M., Mikkonen, K., Kääriäinen, M. & Meriläinen M. 2023. Monipuolinen koulutus kriittisesti sairaan potilaan hoitopolusta vahvasti ammattihenkilöiden osaamista. Oamk Journal 70/2023. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2023050340472>

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Monipuolinen koulutus kriittisesti sairaan potilaan hoitopolusta vahvasti ammattihenkilöiden osaamista

8.5.2023 - Jounila-Iloa Päivi, Rantala Arja, Karsikas Eevi, Koivunen Kirsi, Jarva Erika, Oikarinen Anne, Koskimäki Minna, Mikkonen Kristina, Kääriäinen Maria, Meriläinen Merja

Sairaanhoitajien, fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien osaamista vahvistettiin koulutuskokonaisuudella, jossa asiantuntijoina olivat myös sairastuneet ja heidän läheisensä. Hoitopolun varrella toimivien ammattihenkilöiden verkostoituminen lisäsi osaamista ja paransi hoidon laatua.

Koulutukseen osallistujat toivoivat, että sairastuneita ja heidän läheisiä kuunneltaisiin enemmän. Heillä on arvokasta omakohtaista kokemusta hoitopolun eri vaiheista, siellä olevista ongelmakohtista ja kotona olevista arjen haasteista. (Kuva: Jem Sahagun/unsplash.com.)

Aivoverenkiertohäiriöön sairastuneen potilaan hoitopolun eri vaiheissa eri ammattilaisilta vaaditaan erilaista osaamista. OSMU-hanke toteutti keväällä 2022 neljästä päivästä

koostuvan koulutuskokonaisuuden (kriittisesti sairaan potilaan moniammatillinen hoito ja kuntoutus), jonka tarkoituksena oli vahvistaa sote-alan ammattilaisten osaamista kriittisesti sairaan potilaan hoidon ja kuntoutuksen eri vaiheissa. Koulutuskokonaisuudessa tarkasteltiin hoitopolun eri vaiheita ja vaadittavaa osaamista eri ammattiryhmien näkökulmista. Koulutuskokonaisuus toteutettiin etänä koronapandemian takia. Sen suunnittelu ja toteutus etenivät vaiheittain.

Ensimmäisessä vaiheessa kartoitettiin järjestelmällisen kirjallisuuskatsauksen avulla hoitoalan vaativaa osaamista tarvitsevien ammattihenkilöiden (sairaanhoitajat, fysioterapeutit, toimintaterapeutit) ja opetushenkilöstön osaamistarpeet aivoverenkiertohäiriötä (AVH) sairastavan potilaan hoitopolun eri vaiheissa. Tämä tehtiin kokoamalla yhteen aiempaa tutkittua tietoa osaamisesta. Katsauksen tulosten mukaan terveydenhuollon ammattilaisten osaaminen AVH-hoitopolulla koostuu kliinisistä taidoista, hoitoprosessiosaamisesta, vuorovaikutustaidoista, itsensä johtamisen taidoista, läheisten huomioimisen taidoista sekä näyttöön perustuvan tiedon osaamisesta. [1]

Katsauksen jälkeen selvitettiin kokemuksia AVH-hoitopolulla tarvittavasta osaamisesta haastatteleamalla hoitotyön ja kuntoutuksen ammattilaisia erikoissairaanhoidossa ja perusterveydenhuollossa [3]. Opetushenkilöstön osaamisen nykytilan ja tulevaisuuden osaamistarpeiden selvittämiseksi haastateltiin hoitotyön opettajia [2]. Katsauksen ja haastatteluiden tuloksiin sekä muuhun tutkimus- ja kokemustietoon pohjautuen sairaanhoitajille, fysioterapeuteille ja toimintaterapeuteille rakennettiin AVH-osaamisen itsearviointimittarit.

Mittareiden sisällöt koostuivat kliinisen osaamisen, ohjauksen, vuorovaikutuksen ja psykoedukatiivisen tuen, moniammatillisen yhteistyön, hoidon ja kuntoutuksen suunnittelun ja järjestämisen, näytön käyttöönoton sekä osaamisen kehittämisen ja itsensä johtamisen osa-alueista. Lisäksi sairaanhoitajien mittarissa oli erillinen osa-alue kuntouttavista menetelmistä. Alustavien tulosten perusteella kliinisen osaamisen, moniammatillisen yhteistyön ja itsensä johtamisen osaamisen osa-alueet arvioitiin vahvimiksi. Heikoimmaksi osaamisalueeksi arvioitiin näytön käyttöönoton osaaminen.

Palvelumuotoiluprosessin keinoin ammattilaisten, sairastuneiden ja läheisten avulla selvitettiin AVH-hoitopolun nykytilaa ja kehittämistarpeita sekä pyrittiin tunnistamaan, millaista osaamista hoitopolun eri vaiheissa tarvitaan. Palvelumuotoiluprosessin tuloksena mallinnettiin aivoverenkiertohäiriötä sairastavan hoitopolku sekä siihen osallistuvat toimijat,

tunnistettiin hoitopolun haasteita ammattilaisten, sairastuneiden ja läheisten näkökulmista, luotiin sairastuneiden ja heidän läheistensä asiakasprofiilit, innovoitiin ratkaisuehdotuksia hoitopolulla tunnistettuihin haasteisiin sekä määriteltiin vaativaa osaamista tarvitsevien hoitoalojen ammattilaisten osaamistarpeita [3]. Osaamistarpeiden kartoituksen tulosten perusteella suunniteltiin ja toteutettiin koulutuspaketit AVH:tä sairastavan henkilön hoitopolun eri vaiheisiin.

Tavoitteena oli ihmislähtöinen, osallistava hoitopolku

Osaamista vahvistava koulutuskokonaisuus oli laajuudeltaan viisi opintopistettä. Se koostui neljästä lähityöskentelypäivästä ja Moodle-verkkoympäristössä tapahtuvasta osaamisen kehittämisestä ja verkostoitumisesta. Koulutuskokonaisuuden teemana oli ”Kriittisesti sairaan potilaan moniammatillinen hoito ja kuntoutus, tavoitteena yksilöllinen, ihmislähtöinen, aivoverenkiertohäiriöön sairastuneen ja läheiset osallistava hoitopolku”.

Koulutukset toteutettiin keväällä 2022. Kohderyhmänä olivat Pohjois-Pohjanmaan sote-alueen sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset, opettajat, esihenkilöt, asiantuntijat ja muut asiasta kiinnostuneet. Koulutuspäivät toteutettiin etäyhteydellä Teamsissa. Koulutuksien suunnittelu ja toteutus tapahtuivat yhdessä alueen koulutusorganisaatioiden ja työelämän keskeisten yhteistyökumppanien kanssa.

Osallistujilla oli mahdollisuus valita, moneenko koulutuspäivään he haluavat osallistua. Koulutuspäivät oli suunniteltu niin, että aamupäivät olivat asiantuntijoiden luentotyypisiä puheenvuoroja. Iltapäivällä oli työpajatyöskentelyä koulutuspäivän teemasta, jolloin osallistujat verkostoituvat yli ammatti- ja organisaatorajojen.

Myös Moodle-alustalla olevat keskusteluosiot mahdollistivat verkostoitumisen, joka oli OSMU-hankkeen yksi tavoitteista. Se toteutuikin tässä koulutuskokonaisuudessa erinomaisesti. Jokaisessa koulutuspäivässä oli myös Aivoliiton ja kokemusasiantuntijan osuus, joista koulutuksiin osallistuneet pitivät palautteiden perusteella erityisesti.

Monipuolinen koulutus lisäsi ammattilaisten verkostoitumista ja osaamista

Ensimmäiseen koulutuspäivään ”Kriisistä kohti toipumista” osallistui 70 sairaanhoitajaa, lähihoitajaa, fysioterapeuttia ja toimintaterapeuttia. Osallistujat antoivat koulutuspäivästä arvosanaksi 8,7 (arviointiasteikolla 0–10). Avoimessa palautteessa keuhuttiin ”elävien kirjojen” avaavan hyvin sitä problematiikkaa, millaista arjessa selviytyminen on AVH-tapahtuman jälkeen ja miten se vaikuttaa koko perheen elämään.

Toiseen koulutuspäivään ”Moniammatillisuudella ja yhteistyöllä kohti ihmislähtöistä hoitopolkua” osallistui 66 henkilöä. He antoivat koulutukselle arvosanaksi 7,8 (asteikolla 0–10). Palautteissa nousi esille kokemusasiantuntijoiden kuulemisen tärkeys. AVH:n sairastuneella ja sairastuneen läheisellä on omakohtaista kokemusta hoitopolun eri vaiheista, siellä olevista ongelmakohtista ja kotona olevista arjen haasteista. Edelleen toivottiin, että juuri sairastuneita ja läheisiä kuunneltaisiin enemmän ja heidän kokemuksilleen annettaisi arvoa hoitopolun kehittämisessä.

Kolmas koulutus ”Kuntoutuksesta voimavaroja” keräsi 67 osallistujaa, ja se sai kouluarvosanaksi 8,6 (asteikolla 0–10). Pääosa osallistujista oli erittäin tyytyväisiä koulutuspäivän esityksiin ja sisältöihin, mutta osa koki, etteivät kaikki osiot täysin vastanneet heidän odotuksiaan. Avoimessa palautteessa keuhuttiin koulutuspäivän esityksiä ja iltapäivän keskusteluja. Seksuaalisuus puheeksi -asiantuntijaluento sai erityisen paljon kiitosta.

Viimeiseen koulutukseen ”Yksilöllisen hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arviointi” osallistui 54 hoitotyöntekijää, jotka antoivat koulutuspäivälle avosanaksi 8,5 (asteikolla 0–10). Tämänkin päivän avoimessa palautteessa pidettiin kokemusasiantuntijan puheenvuoroa loistavana ja toivottiin heiltä aktiivisuutta kokemiensa epäkohtien esilletuomiseen. Lisäksi toivottiin, että edes osa koulutuspäivistä olisi ollut lähipäiviä, jolloin keskustelu olisi ollut hedelmällisempää.

Kaikki neljä koulutuspäivää toteutettiin etäyhteydellä Teamsissa. Jokaisen koulutuspäivän sisältöön liittyen Moodlessa oli tehtäviä, testejä ja keskustelualue. Jos halusi suorittaa viiden opintopisteen koulutuskokonaisuuden, osallistujan tuli tehdä Moodlessa olevat

tehtävät. Lisäksi tuli tehdä aloite keskustelualueella jostain koulutuspäivään liittyvästä aiheesta ja kommentoida vähintään kahta toisten aloittamaa keskustelua.

Koulutuskokonaisuuteen kuului myös käytännön hoitotyöhön liittyvä kehittämistehtävä, joka kohdistettiin omassa työssä tunnistettuun hoitotyön tai kuntoutuksen haasteeseen. Kehittämistehtävän sai tehdä yksin, pareittain tai pienryhmässä. Kehittämistehtävässä muun muassa kartoitettiin hoitopolun varrella olevia toimijoita sekä pohdittiin ratkaisuehdotuksia valittuun haasteeseen. Tulokset esiteltiin posterina viimeisenä koulutuspäivänä.

Moodleen luodun osaamisen kehittämisen koulutuspaketin materiaalit tehtävineen (5 op) suoritti 8 koulutukseen osallistujaa. Kaikille 5 opintopistettä hyväksytysti tehneille lähetettiin todistus suorituksesta. Luentotallenteet ja muu koulutusmateriaali ovat edelleen osallistujien käytettävissä Moodlessa.

Koulutuksen vaikuttavuutta arvioitiin ennen ja jälkeen kyselyllä

Koulutuskokonaisuuden yleisarvosanaksi osallistujat antoivat 8,4 (vaihteluväli 0–10), mitä voidaan pitää erittäin hyvänä. Koulutusten suunnittelua ja toteutusta seurattiin toteutuneiden koulutusten määrällä, koulutussuunnitelmien arvioinneilla, erillisillä arvioinneilla opetushenkilöstön, henkilökunnan ja esimiesten osaamisesta sekä osallistujilta kerättyjen palautteiden perusteella.

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että ”Kriittisesti sairaan potilaan moniammatillinen hoito ja kuntoutus” -koulutus onnistui hyvin ja se edisti eri organisaatioiden välistä yhteistyötä ja toisten organisaatioiden toimintatapojen tuntemista. ”Kriittisesti sairaan potilaan moniammatillinen hoito ja kuntoutus” -koulutusta ja sen tuloksia voidaan hyödyntää eri potilasryhmien palveluintegraation, ammattilaisten ja tulevaisuuden palvelujen kehittämisessä.

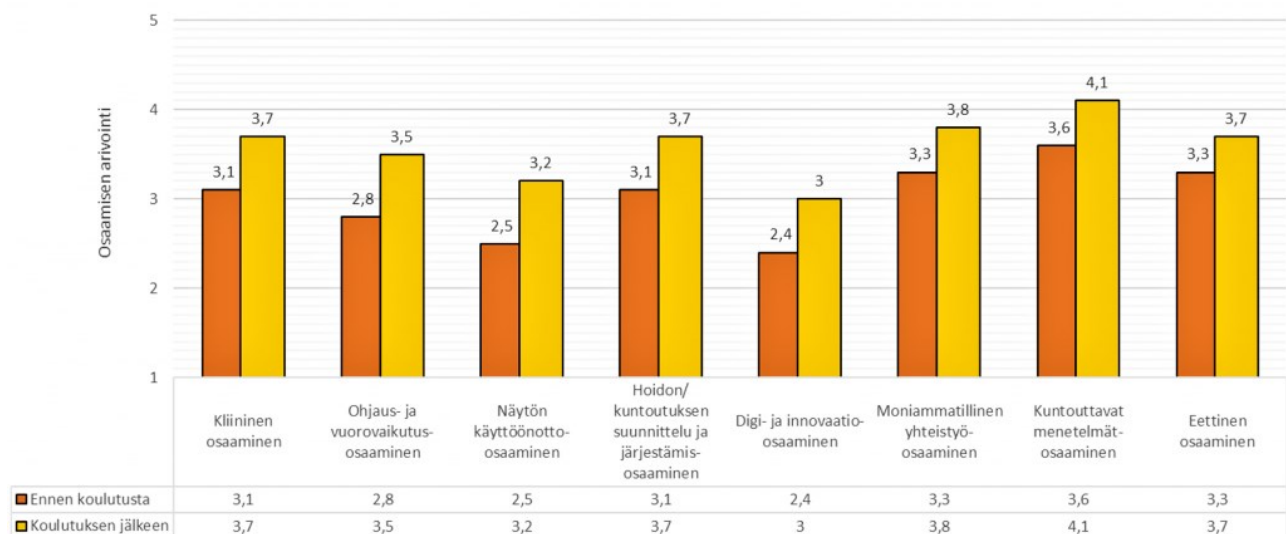
Koulutuskokonaisuuden vaikutusta osallistujien AVH:n ja kriittisesti sairastuneen potilaan hoidon ja kuntoutuksen osaamiseen selvitettiin muokatulla AVH-osaamisen kyselyllä ennen–jälkeen-asetelmalla. Koulutuksen vaikutusta osaamisen kehittymiseen arvioitiin

koko koulutuskokonaisuuteen (4 päivää) ilmoittautuneilta (n = 39), minkä lisäksi kysely välitettiin yhteen tai useampaan koulutuspäivään osallistuneille (n = 44).

Kyselylomakkeella osallistuja arvioi omaa osaamistaan yhdeksällä osa-alueessa, jotka olivat: kliininen osaaminen, moniammatillinen yhteistyö, ohjaus ja vuorovaikutus, kuntouttavat menetelmät, hoidon/kuntoutuksen suunnittelu ja järjestäminen, näytön käyttöönotto, osaamisen kehittäminen ja itsensä johtaminen, digi- ja innovaatio-osaaminen sekä eettinen osaaminen. Osaamista arvioitiin viisiportaisella (1–5) asteikolla (huonosti–kohtalaisesti–hyvin–kiitettävästi–erinomaisesti) ja avoimilla kysymyksillä liittyen vastaajan koettuihin vahvuuksiin ja heikkouksiin kussakin osa-alueessa sekä ajatuksiin siitä, mitä osaamista tulisi yleisesti kehittää.

Kyselyyn vastasi yhteensä 10 osallistujaa ennen ensimmäistä koulutuspäivää (18.3.2022) ja viimeisen koulutuspäivän jälkeen (31.5.2022). Vastaajista yhdeksän oli naisia ja yksi mies. Vastaajista viisi oli fysioterapeutteja, kolme toimintaterapeutteja ja kaksi sairaanhoitajia. Vastaajien iän keskiarvo oli 47 vuotta (jakauma 28–60) ja työkokemusta oli keskimäärin 14,4 vuotta (jakauma 3,75–31). Kuusi vastaajista työskenteli perusterveydenhuollossa, kaksi erikoissairaanhoidossa ja kaksi yksityisellä puolella.

Vastaajat arvioivat oman osaamisensa asteikolla 1–5 (1 = huonosti, 2 = kohtalaisesti, 3 = hyvin, 4 = kiitettävästi ja 5 = erinomaisesti) paremmaksi kaikissa osa-alueissa verrattaessa ennen ja jälkeen tuloksia. Ohjaus- ja vuorovaikutusosaaminen sekä näytön käyttöönotto-osaaminen paranivat osa-alueista eniten, kun taas eettinen osaaminen parani vähiten (kuvio 1).

KUVIO 1. Kriittisesti sairaan potilaan moniammatillinen hoito ja kuntoutus -koulutukseen

itsearvioidun osaamisen muutos ennen ja jälkeen koulutuksen. Kuvio avautuu isommaksi klikkaamalla.

Osallistajat antoivat avoimessa palautteessa koulutuksesta pääosin positiivista palautetta. Palautteessa kiiteltiin koulutuskokonaisuuden monipuolisuutta, potilasnäkökulmaa sekä sen tarjoamaa mahdollisuutta verkostoitua ja syventää omaa osaamistaan. Erityisen tyytyväisiä osallistuneet olivat kokemusasiantuntijoiden puheenvuoroihin.

Kehitysehdotuksena palautteissa ehdotettiin, että jatkossa koulutuksessa voisi olla erillisiä ammattialakohtaisia osuuksia. Etätyöskentely koettiin verkostoitumisen haasteena. Tulevaisuudessa olisikin tärkeä tarjota lisää työelämän tarpeista nousevia moniammatillisia koulutuskokonaisuuksia sekä verkossa että face-to-face-koulutuksina.

Palautteen perusteella jatkossa osaamista vahvistavia koulutuksia voisi toteuttaa moniammatillisesti, jolloin osallistujina olisivat hoitopolun varrella työskentelevien ammattilaisten lisäksi myös kokemusasiantuntijat. Kokemusasiantuntijat auttoivat ammattilaisia ymmärtämään paremmin sairastuneen roolia palvelujärjestelmän sokkeloissa antamalla tieteellisen tiedon rinnalle kokemuspohjaisen näkökulman, ja moniammatilliset työpajat selkeyttivät eri ammattilaisten tehtäviä ja rooleja asiakkaan hoitopolulla. Verkostoitumista lisäisi mahdollisuus osallistua lähikoulutukseen.

Päivi Jounila-Ilola

lehtori (hoitotyö), hanketyöntekijä

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Arja Rantala

yliopettaja, projektipäällikkö

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Eevi Karsikas

väitöskirjatutkija, hankekoordinaattori

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, Pohde

Kirsi Koivunen

yliopettaja, tiimipäällikkö

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Erika Jarva

tohtorikoulutettava, hanketyöntekijä

Oulun yliopisto, Lääketieteen tekniikan ja terveystieteiden tutkimusyksikkö

Anne Oikarinen

yliopistonlehtori

Oulun yliopisto, Lääketieteen tekniikan ja terveystieteiden tutkimusyksikkö

Minna Koskimäki

post-doc tutkija

Oulun yliopisto, Lääketieteen tekniikan ja terveystieteiden tutkimusyksikkö

Kristina Mikkonen

professori

Oulun yliopisto, Lääketieteen tekniikan ja terveystieteiden tutkimusyksikkö

Maria Kääriäinen

professori, sv. ylihoitaja

Oulun yliopisto, Lääketieteen tekniikan ja terveystieteiden tutkimusyksikkö, Pohde

Merja Meriläinen

johtajaylihoitaja

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, Pohde

[OSMU – Sote-alan osaava työvoima, muuttuvat osaamistarpeet -hanke](#)

Oulun ammattikorkeakoulun, Oulun yliopiston ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin yhteishanke, jossa toiminnallisina kumppaneina ovat Oulun kaupunki ja Oulunkaaren kuntayhtymä.

Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto.

Hankkeen tavoitteena on kehittää osaamisen kehittämisen toimintamalli Pohjois-Pohjanmaan sote-palvelutuotantoalueelle. Toimintamalli on tarkoitus levittää ja juurruttaa myös muiden hyvinvointialueiden osaamiskeskuksiin. Toimintamallin kehittämisen avulla hoitoalojen vaativaa osaamista tarvitsevien ammattiryhmien osaamisen kehittäminen ja osaamisen johtaminen edistyvät korkeakoulujen ja palveluorganisaatioiden yhteistyönä.

Hankkeen kesto: 1/2020–5/2023

Lähteet

[1] Jarva, E., Mikkonen, K., Tuomikoski, A-M., Kääriäinen, M., Meriläinen, M., Karsikas, E., Koivunen, K., Jounila-Ilola, P. & Oikarinen, A. 2021. Healthcare professionals' competence on stroke care pathways: a mixed-methods systematic review. *Journal of Clinical Nursing* 30 (9–10), 1206–1235. Hakupäivä 28.3.2023. <https://doi.org/10.1111/jocn.15612>

[2] Jarva, E., Mikkola, A-M., Karsikas, E., Oikarinen, A., Mikkonen, K., Kääriäinen, M., Meriläinen, M., Koivunen, K., Jounila-Ilola, P. & Tuomikoski, A-M. Osaamista ja yhteistyötä vahvistettava aivoverenkiertohäiriöön sairastuneen hoitopolulla. *Oamk Journal* 70/2021. Hakupäivä 28.3.2023. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2021102752484>

[3] Koivunen, K., Karsikas, E. & Jarva, E. (toim.) *Palvelumuotoiluprosessi AVH-hoitopolulla tarvittavan osaamisen kehittämiseksi*. *Oamk Journal* 71/2022. Hakupäivä 28.3.2023. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-225-5>

METATIEDOT

Tyyppi: Blogi

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 70/2023

Julkaisuvuosi: 2023

Tekijätiedot: Jounila-Ilola Päivi, Rantala Arja, Karsikas Eevi, Koivunen Kirsi, Jarva Erika, Oikarinen Anne, Koskimäki Minna, Mikkonen Kristina, Kääriäinen Maria, Meriläinen Merja

Oikeudet: [CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2023050340472>

Tiivistelmä: Blogiteksti avaa aivoverenkiertohäiriöön sairastuneen hoitopolulla vaadittavaa osaamista ja sitä, miten osaamistarpeisiin vastattiin koulutuksen keinoin. OSMU-hankkeessa

järjestelmällisen kirjallisuuskatsauksen, haastattelujen sekä niiden pohjalta rakennetun itsearviointimittarin avulla selvitettiin sairaanhoitajien, fysioterapeuttien, toimintaterapeuttien sekä hoitotyön opettajien osaamistarpeita. Lisäksi palvelumuotoiluprosessin keinoin selvitettiin AVH-hoitopolun nykytilaa ja kehittämistarpeita sekä pyrittiin tunnistamaan, millaista osaamista hoitopolun eri vaiheissa tarvitaan. Hankkeessa suunniteltiin ja toteutettiin neljästä päivästä koostuva koulutuskokonaisuus, joka toteutettiin etäkoulutuksena Teamsissa ja verkko-opintoina Moodlessa. Koulutuskokonaisuus sai pääosin positiivista palautetta. Palautteessa kiiteltiin koulutuskokonaisuuden monipuolisuutta, potilasnäkökulmaa sekä sen tarjoamaa mahdollisuutta verkostoitua ja syventää omaa osaamista. Vastaajat arvioivat oman osaamisensa parantuneen kaikissa osa-alueissa koulutuskokonaisuuden jälkeen.